

AVBILDA LIVETS HISTORIA

LÄRARE
GRUNDSKOLA

1

Stromatoliter bildades vid tidvattenzoner då cyanobakterier fällde ut kalk på sin yta. Under ebben hårdnade kalklagret och vid nästa tidvatten anlände ett nytt lager kalkfällande bakterier ovanpå den tidigare. Utställningens stromatoliter har hittats i Finland och är ca 2 miljarder år gamla. Det bildas ännu också stromatoliter i salta och tropiska tidvattenområdet i Australiens Shark Bay (utställningens bakgrundsbild).

2

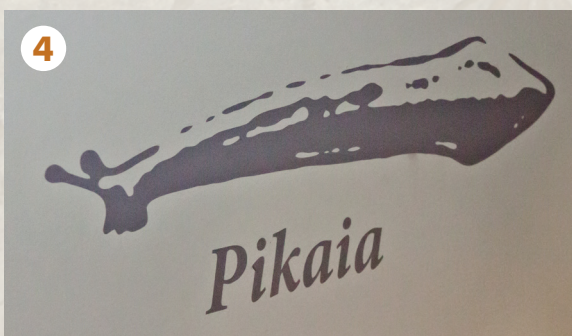
Denna 1200 milj. år gamla sandsten hittades i Satakunta. Stenen är ett minne av vågornas och syrets samspel. Assimilerande bakterier producerade syre som i sin tur fällde ut vattenlösligt järn som tjocka avlagringar på havsbotten. Järnets rödbruna rostande färg är ett bevis på syrets närvaro.

3

Egen
produktion

Selfie

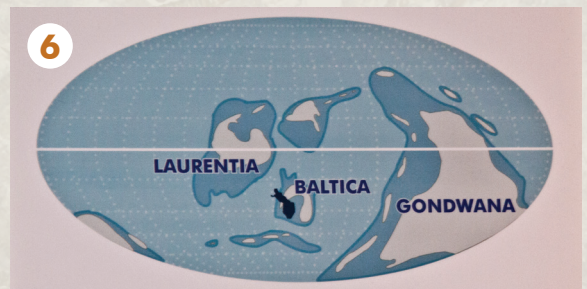
4

Pikaia rekonstruktioner i naturlig storlek (ca 4 cm långa) hittas i vitrinen. En *Pikaia*-flock skymtar också i filmsnutten.

5

Inuti ortoceratitens långa och konformade skal fanns luftkamrar. Djurets mjuka kropp var fäst vid den yttersta kammaren. Dess mun omringades av tentakler som den använde för att fånga byte, t.ex. trilobiter. Ortoceratiterna simmade genom att fylla kamrarna med vatten och sedan spruta ut vattnet genom öppningen under (svarta) munnen – precis som vissa bläckfiskar i dag!

6

Under ordovicium befann sig Finland på södra halvklotet.

7

Kräldjuren utvecklade ett vattentätt ägg som innehöll ett växande embryo. Man kan se det som att kräldjuren förde med sig vattnet till land inuti ägget. Äggulan säkrade embryots näringsbehov. Kräldjuren hade dessutom lungor och ett tjockt skinn som hindrade kroppen att torka ut.

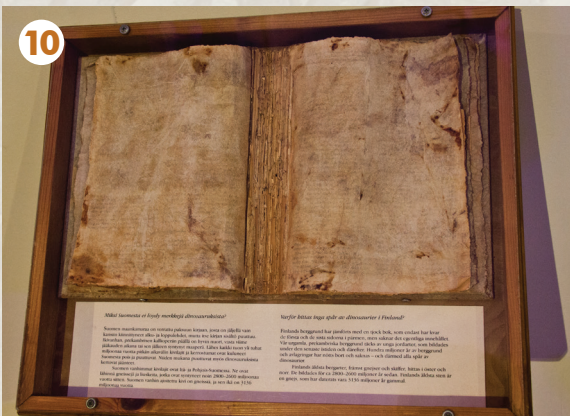
På bilden ser du en rekonstruktion av största kända trolsländan, *Meganura monyi*. Dess vingspann kunde nå 75 cm. Dessa trolsländor är nära släkt med nutida trolsländorna. I sumpskogen hittar du också jättelika kackerlackor.

8

9 Det behövs växtmaterial från ca 7000 års tid för att bilda ett en meter tjockt stenkolslager.

10 Finlands jordmån kan likställas med en tjock bok vars fram- och bakpärm finns kvar men innehållet fattas. Jordmånens mellersta lager, med dem också dinosauriefossilerna, försvann från Finland p.g.a. av istidernas slitande påverkan. Ovanpå prekambriiska berggrunden har vi därför en mycket ung jordmån som uppkommit efter senaste istiden.

11 *Archaeopteryx* hade dinosaurielikt huvud, tänder och stjärt, men fågellik fjäderdräkt. Den kunde flyga korta sträckor, liksom fasaner idag, men ofta klättrade den i träd där den jagade insekter.

12 *Megazostrodon* och närbesläktade arter levde i alla fall i Sydafrika, Kina och Storbritannien i slutet av trias för över 200 miljoner år sedan.

Selfie

14 *Diatryma* levde i Amerika och saknade flygförmåga. Den var lättfotad och hade en stor näbb som antagligen använts för att stycka kött. Det är också möjligt att näbben använts för att krossa frön och andra hårda växtdelar.

Selfie

Selfie

